

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14427138>

PERSPEKTIV TASVIR QURISHDA KETMA-KETLIK USULIDAN FOYDALANISH

R.R.Umirzaqov

Kamoliddin Behzod nomidagi milliy rassomlik va dizayn instituti
“Chizmatasvir” kafedrası dotsenti

Аннотасија: Ushbu maqolada o‘qitishning yangicha usuli yani ketma-ketlik usulidan foydalangan xolda mavzuni bayon qilinganligi aytilgan. Bu usulni bosh mavzularni bayon qilishda ham qo‘llasa bo‘lishligi haqida ma‘lumot berilgan.

Калит со‘злар: “Архитекторлар usuli”, perspektiva, fasad, reja, “ketma-ketlik”, parallel, asosiy o‘q chiziq, vertikal, gorizontal.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОСТИ ПРИ ПОСТРОЕНИИ ПЕРСПЕКТИВНОГО ИЗОБРАЖЕНИЯ

Умирзаков Р.Р

Национальный институт живописи и дизайна имени Камолиддина Бехзода
Доцент кафедры «Чизматасвир»

Аннотация: В данной статье говорится, что тема описывается с использованием нового метода обучения, а именно метода последовательности. Дана информация о возможности использования этого метода при изложении основных тем.

Ключевые слова: «Метод архитекторов», перспектива, фасад, план, «последовательность», параллель, линия главной оси, вертикаль, горизонталь.

USING THE SEQUENTIAL METHOD IN CONSTRUCTING A PERSPECTIVE IMAGE

R.R.Umirzakov

Associate Professor of the Department of “Drawing and Image” of the National Institute of Art and Design named after Kamoliddin Behzod

***Annotaion:** This article says that the topic is described using a new learning method, namely the sequence method. Information is given on the possibility of using this method in presenting the main topics.*

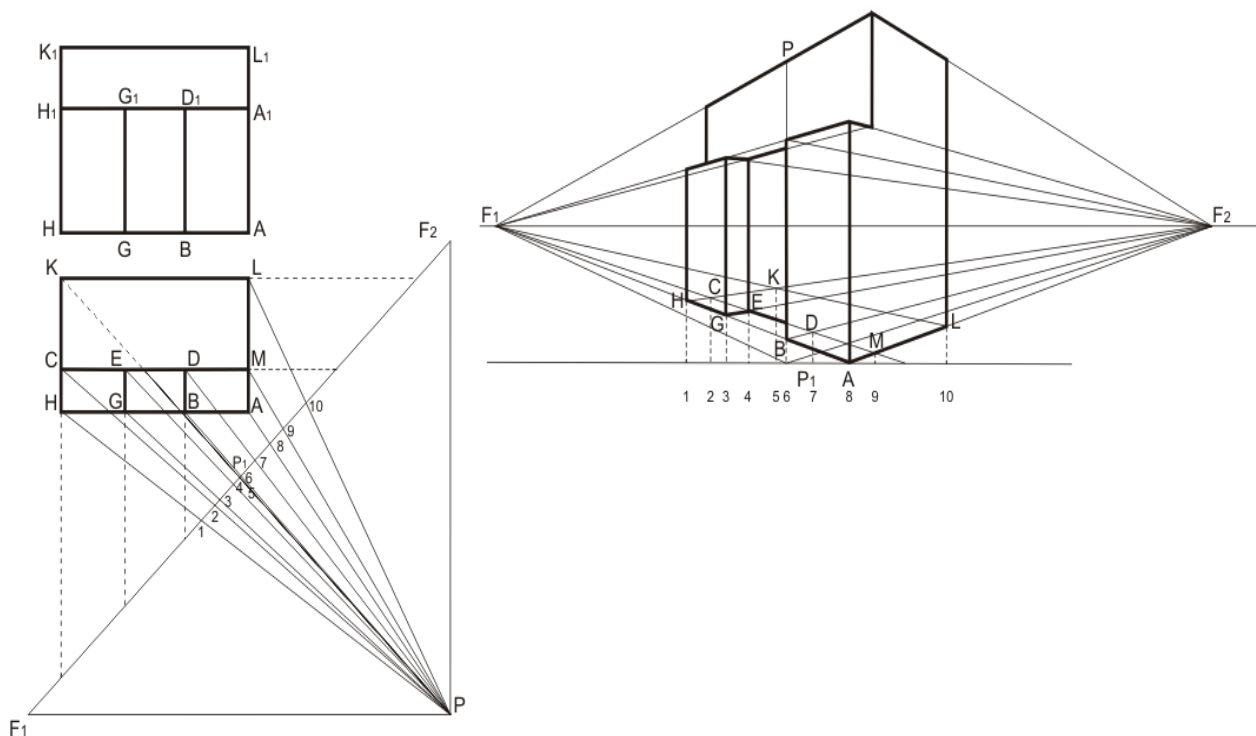
***Keywords:** "Method of architects", perspective, facade, plan, "sequence", parallel, main axis line, vertical, horizontal.*

Hozirgi kunda iqtisodiyot tarmoqlaridagi ish sharoitlarining rivojlanishi mutaxasislarga qo‘yiladigan malakaviy talablarni ham keskin o‘zgartirib yubormoqda. Shuning uchun zamon talabiga javob beradigan mutaxasislarni tayyorlashda samarali o‘qitish usullarini joriy qilish masalasi o‘ta dolzarbdir. Zamonaviy bilimga ega bo‘lgan, yuqori malakali, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashda axborot texnologiyalarining o‘rni nihoyatda muhimdir. Axborot texnologiyalaridan keng ko‘lamda o‘qitish jarayonida foydalanish butun jahonda qo‘llanadigan va yaxshi samara beradigan usullardan hisoblanadi.

“Perspektiva” fani bo‘lajak dizayner, inter’erni loihalovchi muhandis, rassom yoki grafika mutahassislarini tayyorlashda asosiy fanlardan hisoblanadi. Bu fan grafikaga bevosita bog‘langanligi uchun uni o‘qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanish yaxshi natijalarga olib kelishi mumkin. Komp’yuter tuzulishi va imkoniyatlari tabiatan grafik tasvirlar bilan ishlashga qulay vositadir. Ayniqsa, zamonaviy axborot texnologiyalarda bunday imkoniyatlar yuqori darajada tashkil etilgan. Ushbu maqolada “Perspektiva” fanini o‘qitishda informatsion texnologiyalaridan foydalanish yo‘nalishlari ko‘rib chiqiladi va tahlil qilinadi.

Talabalarga fan mavzusini bayon qilishda ustozlar bir qancha o'qitish usullaridan foydalanishlari maqsadga muvofiq bo'ladi. Eng asosiysi talabalarga bilim berishda qanday usulni qo'llashdan qattiy nazar bilim berish xisoblanadi. Shu sababli ijod axliga, yani bo'lajak rassomlarga *perspektiva* fanidan dars berishda yani biron-bir mavzuni bayon qilishda "ketma-ketlik" usulidan foydalanilsa talabalarga har tomonlama tushunarli va sodda xolatda bo'lardi. Buning uchun, Perspektiva fanidagi mavzulardan xoxlagan bir mavzuni tanlagan xolda uning bayonini yuqorida keltirilgan usulda tushuntiriladi. Masalan "Perspektiv tasvirlar qurishda, Arxitektorlar usuli" mavzusini tanladik deylik. Buning uchun avvalam bor biron-bir inshootning ikki ko'rinishi yani oldidan va ustidan ko'rinishini ixtiyoriy ravishda varag'imizning chap tomoniga chizib olamiz. Bu ko'rinishlarni fan tilida binoni oldi ko'rinishini, Fasad va ustidan ko'rinishini esa reja deyiladi.

Endi chizmani rejasiga qarab, binoga qarash nuqtasi P ixtiyoriy tanlab olib, shu nuqtadan binoning reja chizmasidagi chap va o'ng devorlariga parallel chiziqlar olinadi va shu asnoda asosiy X o'q chizig'I ham ixtiyoriy olinadi. (1-rasm).

1-rasm

Reja chizmasining devorlariga parallel chizilgan chiziqlar o‘zaro X asosiy o‘q chiziqda kesishib chap tomonda F_1 nuqtani va o‘ng tomonda F_2 nuqtalarni xosil qiladi. Qarash nuqtasi P dan X asosiy o‘q chizig‘iga perpendikular chiziq olib borilsa bu chiziq ham X asosiy o‘q chiziq bilan kesishib P_1 nuqtani keltirib chiqaradi. Chizmada ko‘rinib turgani kabi binoning ham-bir burchagini yani K,L,C,E,D,M,H,G,B va A deb atashingiz ham mumkin, soddaroq bo‘lishi uchun.

Berilgan binoning perspektiv tasvirini qurish uchun, rejadagi asosiy X o‘q chiziqni varaqimizning bo‘sh joyiga ixtiyoriy chizib olib, shu chiziqga parallel ravishda yana bitta chiziq olamiz ixtiyoriy, va u chiziqni gorizo‘nt chizig‘i deb ataymiz. Endi X asosiy o‘q chiziqga P_1 nuqtani o‘rtaga qo‘yib, uni vertikal ko‘taramiz. Bu chiziq gorizo‘nt chizig‘i bilan kesishib P nuqtani xosil qiladi. So‘ng P nuqtadan chap tomonga F_1 va o‘ng tomonga F_2 nuqtalarni rejadan o‘lchamini olib qo‘yamiz. Barcha nuqtalarni qo‘yganimizdan so‘ng, binoning perspektiv tasvirini qurish uchun quyidagi ketma-ketlikni amalga oshirish mumkin. Buning uchun avvalam bor binoning reja chizmasidan foydalangan xolda, binoni har-bir burchagini sonlar bilan atab, hamma burchagini P markaziy qarash nuqtasiga yuboramiz. Bu nuqtalar X asosiy o‘q chiziqda kesishib, bir nechta nuqtalar to‘plamini xosil qiladi. So‘ng bu nuqtalardan perspektiv tasvir qurish uchun olingan X asosiy o‘q chiziqga olib o‘tamiz, va har - birini vertikal ko‘tarib pastki kesishuv nuqtalarini, va balanlik o‘lchamini fasaddan olib X asosiy o‘q chiziqdan qo‘yiladi va ularni F_1 va F_2 nuqtalarga yuboramiz, shunda berilan inshootning perspektiv tasviri quriladi.

Yuqorida bayon qilingan ketma-ketlik usulini fandagi mavzularni xoxlagan grafik masalasining perspektiv yechimini topish mumkin. Bu usulni perspektiva fanidagi har-bir mavzusiga qo‘llash maqsadga muvoffiq bo‘lar edi. Har bir ustos murabbiy o‘zining talabalariga o‘qitayotgan fanidan bilim berishda imkon darajasida har-xil bilim berish usullaridan foydalangan xolda mustaxkam ilmni maqsad qilmog‘i lozim, va shu maqsad sari yagidan-yangi usullarni topib hayotga tadbiiq qilish kerak, shundagina rivojlanish va yuksalish bo‘ladi.

Xulosa qilib aytganda har-bir fanga yangilik kiritishga va shu yangilikni ommaga tadbiq qilish uchun ilmiy maqolalar chiqarib ommani yangiliklardan habardor qilish har-bir ustoz murrabiyni burchi va maqsadiga aynanmog‘i lozim, buning uchun ustozlar o‘z ustularida muntazzam ishlab malakalarini oshirib borishi kerak bo‘ladi.

I.Asosiy adabiyotlar

1. Xorunov R.X. PERSPEKTIVA kursi-Toshkent. “O‘qituvchi” 4-nashri. 1997.
2. Xorunov R.X. Akbarov A. Chizma geometriyadan masalalar va ularni yechish usullari. 2-nashri. “O‘qtuvchi” 1995.
3. Murodov Sh.K. va boshqalar. PERSPEKTIVA kursi-Toshkent. “O‘qtuvchi” 1988.
4. Murodov Sh, Xakimov L, Jumayev M va boshqalar. “PERSPEKTIVA kursi” 2006.
5. Murodov Sh, Xakimov L, Xolmirzayev A va boshqalar. ‘PERSPEKTIVA kursi’ (rangli nashrda).
6. Sindarov R.U., Xakimov L., Jumayev M. “Chizma geometriyadan elektron ma’ruzalar matni”.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Ismatullaev R.K.Chizma geometriya. Toshkent. 2003.
2. Akbarov A. “PERSPEKTIVA va muxandislik grafikasi” Toshkent. 2004.
3. Yodgorov J., Odilov p., Narzullaev S. Chizma geometriya. O‘quv qo‘llanma. Toshkent. “O‘qituvchi” 1991.
4. Ismatullaev R.K., Valiev A.N. Chizma geometriya. Toshkent. “TDPU”.2000.
5. Raxmonov I.T. Perspektiva. Toshkent. 1993.
6. Makarova M.N. Perspektiva.Moakva. “Proveshenie”. 1989.
7. Odilov P.O. Perspektiva (ma’ruza matni). Toshkent. 2000.
8. Mamatov U.N. STUDY OF THREE PORTRAITS OF THE GREAT POET OF THE MIDDLE AGES, ALISHER NAVOI. — USE: Oscar Publishing Services, 2023. — ISSN – 2771-2141. — P. 15-20
9. Kasimov K.S. THE POSITION OF THE ARTIST IN MODERN SOCIETY. — USE: Oscar Publishing Services, 2023. — ISSN – 2771-2141. - P. 10-13

10. Allabergenov S.A. The Significance of Colors as an Emotional Factor in the Art of Painting. — USE: AMERICAN Journal of Public Diplomacy and International Studies, 2023. — ISSN (E): 2993-2157 — P. 148-150
11. Mahmudov B.T. Perception of Miniature Works through an Artistic Image. — USE: IJNRAS, 2023. — ISSN: 2751-756X. - P. 179-182
12. Mahmudov B.T. THE ARTIST'S PSYCHOLOGICAL PERCEPTION OF COLORS, Innovation and Integrity, 2023. — ISSN: 2792-8268.
13. Umirzakov R.R. IMAGINATION ALLOWS A PERSON TO REALIZE MANY PROJECTS. — European Journal of Innovation in Nonformal Education, 2023. — ISSN - 2795-8612 - P. 158-161
14. Xo'janiyozov R.Q. O'ZBEKISTON TASVIRIY SAN'ATIDA O'ROL TANSIQBOYEV IJODI VA FAOLIYATI. – RESEARCH AND EDUCATION, 2023. – ISSN: 2181-3191 – B. 78-79
15. Vokhidova G.I. Cubism in Fine Arts – Innovation and Integrity, 2023. – ISSN: 2792-8268 – P. 39-40
16. Королькова Е.Ф. ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ, СОВРЕМЕННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО ИСКУССТВА, – RESEARCH AND EDUCATION, 2023.- ISSN: 2181-3191 –P.107-111
17. Маматов Х.Н. ПОРТРЕТЫ ПОЭТЕССЫ МАХЛАР-АЙИМ НОДИРАБЕГИМ (1792-1842 ГГ.), СОЗДАННЫЕ УЗБЕКСКИМИ ХУДОЖНИКАМИ XX ТОГО ВЕКА, – RESEARCH AND EDUCATION, 2023. -ISSN: 2181-3191 –P. 254-259
19. Erkabayeva F.A YANGI O'ZBEKISTON MAHOBATLI RANGTASVIR SAN'ATINING
20. BUGUNGI KUNDAGI TARAQQIYOT YO'LI, – RESEARCH AND EDUCATION, 2023. -ISSN: 2181-3191 –B. 96-100
21. Xo'janiyozov R.Q. FINI LINES UZBEKISTON PAINTING ART – Art and design Socil Science, 2022. –ISSN: 2181-2918 – B. 8-11
22. Erkabayeva F.A RAHIM AHMEDOVNING IJODIY YO'LI VA INSON PARVARLIK G'OYALARI, –So'z san'ati, 2022.- ISSN: 2181-9297 –B. 64-6